

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 28.12.1984, sp. zn. 1 Cz 51/84, ECLI:CZ:NS:1984:1.CZ.51.1984.1

Číslo: 40/1986

Právní věta: Při posuzování práva na vzájemné vrácení plnění ze zrušené smlouvy o zhotovení věci na zakázku z občanem dodaného materiálu není rozhodné, zda občanem dodaný materiál byl již zčásti nebo zcela zpracován, popřípadě zda z něho již byla zhotovena požadovaná věc. Za splnění předpokladů vyplývajících z ustanovení § 457 odst. 1 o. z. může tu být vždy věc vrácena občanovi a nejde o případ nemožnosti ustanovení § 458 o. z. odůvodňující jen poskytnutí peněžité náhrady. Zruší-li občan smlouvu o zhotovení věci na zakázku z dodaného materiálu (§ 263 a násl. o. z.), je organizace povinna vrátit občanovi zaplacenou cenu služby i občanem dodaný materiál (ať již v jakémkoliv stadiu rozpracování anebo již jako (dokončenou věc) proti povinnosti občana vrátit organizaci případný neoprávněný majetkový prospěch představující zhodnocení dodaného materiálu. Pokud by dodaný materiál, který byl občanu vrácen, byl naopak znehodnocen, byla by tato újma občanovou škodou, za niž by organizace odpovídala podle ustaPubl.í § 237 o. z.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 28.12.1984

Spisová značka: 1 Cz 51/84

Číslo rozhodnutí: 40

Číslo sešitu: 9-10

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Služby, Smlouva o dílo

Předpisy: 40/1964 Sb. § 237

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 40/1986 sb. rozh.

Při posuzování práva na vzájemné vrácení plnění ze zrušené smlouvy o zhotovení věci na zakázku z občanem dodaného materiálu není rozhodné, zda občanem dodaný materiál byl již zčásti nebo zcela zpracován, popřípadě zda z něho již byla zhotovena požadovaná věc. Za splnění předpokladů vyplývajících z ustanovení § 457 odst. 1 o. z. může tu být vždy věc vrácena občanovi a nejde o případ nemožnosti ustanovení § 458 o. z. odůvodňující jen poskytnutí peněžité náhrady.

Zruší-li občan smlouvu o zhotovení věci na zakázku z dodaného materiálu (§ 263 a násl. o. z.), je organizace povinna vrátit občanovi zaplacenou cenu služby i občanem dodaný materiál (ať již v jakémkoliv stadiu rozpracování anebo již jako (dokončenou věc) proti povinnosti občana vrátit organizaci případný neoprávněný majetkový prospěch představující zhodnocení dodaného materiálu.

Pokud by dodaný materiál, který byl občanu vrácen, byl naopak znehodnocen, byla by tato újma občanovou škodou, za niž by organizace odpovídala podle ustanovení § 237 o. z.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR z 28. 12. 1984, [1 Cz 51/84](#))

Žalobkyně uzavřela se žalovanou organizací smlouvu o zhotovení pánského obleku na zakázku z dodané látky. Protože tento oblek byl zhotoven vadně, zrušila žalobkyně smlouvu a po vrácení zaplacené ceny služby ve výši 1097,- Kčs a vyplacení částky 1260,- Kčs žalovanou organizací za znehodnocení dodané látky se žalobou domáhala vrácení dodaného materiálu v podobě rozešitého pánského obleku, zaplacení dodatku za znehodnocení dodané látky ve výši 540,- Kčs a náhrady škody vzniklé v souvislosti s dojížděním ke zkouškám spolu s náhradou nutných nákladů spojených s uplatněním práva z odpovědnosti za vady v celkové výši 40,- Kčs.

Obvodní soud pro Prahu 1 rozsudkem rozhodl, že žalovaná organizace je povinna zaplatit žalobkyni 100,- Kčs do 3 dnů od právní moci rozsudku a pokud bylo požadováno vrácení žalobkyní dodaného materiálu v podobě rozešitého pánského obleku (saka a kalhot), jakož i zaplacení další částky 480,- Kčs, žalobu zamítl. Dále vyslovil, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Svě rozhodnutí soud prvního stupně odůvodnil tím, žalobkyně právem zrušila smlouvu o zhotovení pánského obleku uzavřenou se žalovanou organizací pro vady tohoto obleku. Zrušením smlouvy vznikla účastníkům povinnost vrátit jeden druhému vše, co podle ní dostali (§ 457 odst. 1 o. z.). Protože žalobkyní dodaná látka byla použita na zhotovení obleku, soud dovolil, že již nemůže být žalovanou organizací vrácena, takže přichází v úvahu pouze poskytnutí peněžité náhrady ve smyslu ustanovení § 458 odst. 1 o. z. Tuto peněžitou náhradu však podle zjištění obvodního soudu poskytla žalovaná organizace v nedostatečné výši, a proto soud vycházející z ceny 440,- Kčs za 1 metr látky přiznal žalobkyni doplatek v celkové výši 60,- Kčs. Za důvodný považoval soud i požadavek žalobkyně na náhradu škody vzniklé v souvislosti s poskytováním nutné součinnosti při provádění služby (dojíždění na zkoušky) a požadavek náhrady nutných nákladů spojených s uplatněním práva z odpovědnosti za vady (§ 236 odst. 2 o. z.). V té části, v níž se žalobkyně domáhala vrácení rozešitého pánského obleku, byla žaloba zamítnuta s odůvodněním, že vrátila-li by žalovaná organizace žalobkyni po vyplacení peněžité náhrady za dodanou látku rozešitý oblek, bylo by žalobkyni plněno dvakrát a v důsledku toho by jí vznikl neoprávněný majetkový prospěch.

K odvolání žalobkyně městský soud v Praze svým rozsudkem potvrdil rozsudek soudu prvního stupně v zamítavé části výroku a ve výroku o náhradě nákladů řízení mezi účastníky navzájem; jinak zůstal rozsudek soudu prvního stupně nedotčen. Pokud šlo o náklady odvolacího řízení, odvolací soud rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na jejich náhradu. Svě rozhodnutí odůvodnil tím, že přijetím náhrady vyplacené za zničenou látku došlo k uzavření dohody o narovnání ve smyslu ustanovení § 92 odst. 1 o. z., v jejímž rámci přešla dodaná látka do vlastnictví žalované organizace. Protože žalobkyně přestala být vlastnící této látky, měl odvolací soud za to, že žalobkyně nemůže uplatňovat právo na její vydání. Pokud pak šlo o výši náhrady za zničenou látku, vycházelo se správně ze znaleckého posudku znalce z oboru textilií.

Nejvyšší soud Č S R rozhodl o stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor ČSR, tak, že těmito rozsudky soudů obou stupňů byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

V projednávané věci žalobkyně účinně zrušila smlouvu o zhotovení pánského obleku na zakázku z dodaného materiálu, uzavřenou se žalovanou organizací, pro vady zhotoveného obleku (§ 273 odst. 2 o. z.).

Ve smyslu ustanovení § 457 1 o. z. jsou občan a organizace po zrušení smlouvy o zhotovení věci na

zakázku (§ 263 a násl. o. z.) povinni vrátit si navzájem vše, co podle zrušené smlouvy dostali. Nebyla-li věc zhotovena z materiálu dodaného občanem, je organizace povinna vrátit občanovi jím zaplacenou cenu proti vrácení zhotovené věci občanem. Odlišná situace však nastává tam, kde věc byla zhotovena z materiálu dodaného občanem. V takovém případě je organizace povinna vrátit občanovi služby i občanem dodaný materiál (ať už v jakémkoli stadiu rozpracování či v podobě dokončené věci zhotovené pro občana na zakázku) proti povinnosti občana vrátit organizaci neoprávněný majetkový prospěch představující zhodnocení dodaného materiálu.

Při posuzování na vzájemné vrácení plnění ze zrušené smlouvy o zhotovení věci na zakázku z materiálu dodaného občanem není rozhodující, zda materiál dodaný občanem byl již zčásti nebo zcela zpracován., popřípadě zda z něho již byla zhotovena požadovaná věc. Zhotovuje-li organizace věc na zakázku (§ 263 a násl. o. z.) pro občana z dodaného materiálu, nemění se postupným přetvářením tohoto materiálu v požadovanou věc nic na skutečnosti, že je tu věc dodaná občanem organizaci, ať už v podobě původně předaného materiálu nebo zčásti rozpracované věci, popřípadě již dokončené věci zhotovené z tohoto materiálu. To znamená, že v kterémkoli z uvedených stadií nic nebrání tomu, aby za splnění předpokladů vyplývajících z ustanovení § 457 odst. 1 o. z. mohla být tato věc vrácena občanovi a nelze tedy dovozovat nemožnost jejího vrácení ve smyslu ustanovení § 458 odst. 1 o. z. odůvodňující poskytnutí peněžité náhrady.

Předpokladem vzniku povinnosti občana vrátit organizaci neoprávněný majetkový prospěch spočívající ve zhodnocení dodaného materiálu je ovšem to, že dodaný materiál byl organizací z hlediska občana skutečně zhodnocen. Pokud by k takovému zhodnocení nedošlo nebo dodaný materiál byl vadným provedením služby naopak znehodnocen, nezískal by občan poskytnutím služby nic, co by musel podle ustanovení § 457 odst. 1 o. z. po porušení smlouvy vracet. Za této situace by měl občan vzhledem k citovanému ustanovení § 457 odst. 1 o. z. jednostranné právo na vrácení zaplacené ceny a dodaného materiálu (byť v podobě jakkoli rozpracované nebo již dokončené věci zhotovené pro něho na zakázku).

Z toho vyplývá, že i při posouzení žalobou požadovaného vrácení dodané látky v podobě rozešitého pánského obleku bylo zapotřebí se zabývat tím, zda zpracování dodané látky nedošlo u žalobkyně (jako účastnice smlouvy o zhotovení věci na zakázku) ke zhodnocení této látky. Tak by tomu bylo především tehdy, kdyby sako, jež bylo zhotoveno jako jedna z částí obleku a které (jak je zřejmé z dosud provedeného řízení) bylo bez vad, bylo vzhledem k jeho střihu i použitého materiálu možno používat samostatně a cena tohoto saka by spolu s případnou hodnotou vadně zhotovených kalhot přesahovala cenu veškeré žalobkyní dodané látky. Za takové situace by pak bylo na soudu, aby žalobkyni poučil (§ 5 o. s. ř.), že žalobu uplatněné právo na vrácení dodané látky v podobě rozešitého pánského obleku musí formulovat jako vzájemné k právu žalované organizace na vrácení rozdílu mezi cenou dodané látky na jedné straně a cenou zmíněného saka spolu s případnou hodnotou vadně zhotovených kalhot na straně druhé.

Protože soudy obou stupňů se otázkou, zda a popřípadě v jakém rozsahu došlo ke zhodnocení žalobkyní dodané látky, z níž byl zhotoven vadný pánský oblek, vůbec nezabývaly, nezjistily skutečný stav věci (§ 6, § 120 odst. 1 a § 153 odst. 1 o. s. ř) potřebný pro posouzení toho, může-li žalobkyně uplatňovat právo na vrácení dodané látky jednostranně, nebo zda toto právo musí být formulováno jako vzájemné k právu žalované organizace na vydání neoprávněného majetkového prospěchu žalobkyně spočívajícího ve zhodnocení dodané látky.

Kdyby dodaný materiál vrácený občanovi byl ve srovnání se stavem tohoto materiálu při jeho předání organizaci znehodnocen, představovala by tato majetková újma občanovu škodu, za niž by organizace poskytující službu odpovídala podle ustanovení § 237 o. z. Odpovědnost organizace za škodu podle ustanovení § 237 o. z. je odpovědností za výsledek, které by se organizace mohla zprostiti jedině tehdy, kdyby ke škodě došlo i jinak. Tato odpovědnost by ovšem nebyla dána v

rozsahu zavinění poškozeného ve smyslu ustanovení § 441 o. z. Z uvedeného vyplývá, že není vyloučeno, aby v případě, kdy je občanovi vrácen znehodnocený dodaný materiál, byla organizace povinna vedle vrácení dodaného materiálu ještě zaplatit náhradu za jeho znehodnocení odpovídající rozdílu mezi cenou dodaného materiálu v době, kdy je vrácen, a cenou tohoto materiálu ve znehodnoceném stavu v téže době. Protože žalobkyně se žalobou domáhala mimo jiné i zaplacení doplatku zmíněné náhrady, bylo zapotřebí (což soudy obou stupňů v důsledku odlišného právního názoru neučinily) zjistit rozdíl mezi současnou cenou žalobkyní dodané látky a cenou vadného rozešitého pánského obleku a teprve na základě tohoto zjištění posoudit oprávněnost uvedeného požadavku.

Žádné ustanovení občanského zákoníku nebrání tomu, aby se organizace a občan po zrušení smlouvy o zhotovení věci na zakázku z materiálu dodaného občanem, a to pro vady (§ 273 odst. 2 o. z.), dohodli na úplatném převodu vlastnického práva k vadně zhotovené věci ve prospěch organizace. Taková dohoda by konec konců mohla být uzavřena i v rámci narovnání mezi organizací a občanem ve smyslu ustanovení § 92 odst. 1 o. z. Pokud však odvolací soud dovodil, že právě k takové dohodě mezi účastníky došlo, pouze na základě vyplacení a přijetí náhrady za znehodnocení látky dodané žalobkyní, postrádá uvedený právní závěr oporu ve skutkových zjištěních (§ 6, § 120 odst. 1, § 153 odst. 1 o. s. ř.). Pro dohodu o narovnání (§ 92 odst. 1 o. z.) není předepsána určitá forma; může být tedy uzavřena i konkludentně (§ 35 odst. 1 o. z.). Aby však bylo možné dovodit, že vyplacení uvedené částky žalovanou organizací a její přijetí žalobkyní mělo v konkrétním případě povahu narovnání, zahrnujícího úplatný převod vlastnictví k předmětné látce, muselo by být prokázáno, že vyplácením a přijetím zmíněné částky došlo ke shodným projevům vůle žalované organizace a žalobkyně, směřujícím k uzavření právě takové dohody (§ 35 odst. 2 o. z.). Ke zjištění uvedených skutečností však dosud nebyly potřebné důkazy.

Protože soudy obou stupňů vycházely z nesprávného právního názoru a v důsledku toho řádně nezjistily skutečný stav věci potřebný pro posouzení žalobou uplatněných nároků ze všech zákonných hledisek, porušily svými rozsudky zákon v ustanovení § 6, § 120 odst. 1 a § 153 odst. 1 o. s. ř. v souvislosti s ustanoveními § 92 odst. 1, § 237, § 273 odst. 2, § 457 odst. 1 a § 458 odst. 1 o. z.